

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060106

DOM
2017-01-24
Stockholm

Mål nr
P 3669-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-04-07 i mål P 3365-15, se bilaga A

KLAGANDE

Byggnadsnämnden i Mölndals kommun
431 82 Mölndal

MOTPART

OK,

Ombud: LE L

SAKEN

Utdömmande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom förpliktar Mark- och miljööverdomstolen OK att till staten betala det förelagda vitet om 200 000 kr.

Dok.Id 1307547

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Byggnadsnämnden i Mölndals kommun (byggnadsnämnden) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska döma ut det förelagda vitet.

OK har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Byggnadsnämnden har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande:

Föreläggandet är tillräckligt tydligt vilket redan har konstaterats en gång av mark- och miljödomstolen. Den del av föreläggandet som mark- och miljödomstolen har ifrågasatt gäller återställandet av marken. Källaren måste först rivs innan man kan börja återställa marken. De eventuella oklarheter som finns i föreläggandet gällande återställandet av marken blir därför inte relevanta förrän källaren har rivits. Källaren har dock inte rivits och hur marken ska återställas är därför inte relevant. OK har varit den enda nyttjanderättshavaren till lott 27 och han har uppfört kolonistugan och källaren. Han vet hur marken såg ut innan dessa uppfördes och det är därför onödigt att särskilt beskriva återställandet av marken. Han har dessutom tillgång till en karta med höjdkurvor över ursprunglig höjdnivå vilken han gett in till nämnden i ett annat ärende.

OK har till stöd för sitt bestridande anfört i huvudsak följande: Han har ansökt om bygglov för en åtgärd där källarkonstruktionen delvis skulle kunna var kvar och det är då orimligt att byggnadsnämnden istället för att fatta beslut om detta, begär utdömande av vitet. Han har inte fått några användbara uppgifter om marknivåer. Vitesbeloppet är orimligt högt.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen prövade i en dom den 6 februari 2015 i mål nr P 4127-14 det föreläggande som nu ligger till grund för byggnadsnämndens ansökan om

utdömmande av vite. Domstolen konstaterade då att föreläggandet var klart och tydligt vad gäller vilka delar som skulle rivas och att det inte heller i övrigt fanns några oklarheter om vad föreläggandet omfattade. Domen överklagades inte och föreläggandet har därmed vunnit laga kraft.

Det är ett väsentligt rättssäkerhetskrav att myndigheter och enskilda kan inrätta sig efter lagakraftvunna beslut. I detta fall har nämndens föreläggande dessutom överprövats av både länsstyrelsen och mark- och miljödomstolen som båda godtagit föreläggandets utformning. Vid en ansökan om utdömmande av vite bör i sådant fall föreläggandet underkännas endast om det inte tillkommit i laga ordning eller om det innehåller något väsentligt eller uppenbart fel. Föreläggandet är lagligen grundat. Även om den ursprungliga marknivån inte är preciserad i föreläggandet är den oklarheten inte ett sådant väsentligt eller uppenbart fel att föreläggandet inte kan läggas till grund för utdömmande av vitet. Det är ostridigt att föreläggandet inte har följts. Ändamålet med vitet står därför kvar och förutsättningarna för att döma ut vitet är uppfyllda.

Vitesbeloppet får anses skäligt och det finns inte särskilda skäl som kan motivera en jämkning av beloppet. Vitet ska därför dömas ut i enlighet med byggnadsnämndens yrkande.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2017-02-14

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Anna Tiberg, Eywor Helmenius, referent, Malin Wik och Christina Ericson.

Föredragande har varit Susanne Schultzberg

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-04-07
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr P 3365-15

SÖKANDE

Byggnadsnämnden i Mölndals kommun
431 82 Mölndal

MOTPART

OK

Ombud: LE L

SAKEN

Utdömande av vite

DOMSLUT

Yrkandet om att få ut tomtkarta avseende lott 31 avvisas.

Mark- och miljödomstolen avslår ansökan om utdömande av vite.

Dok.Id 317709

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 08:00-16:00 -

BAKGRUND

Byggnadsnämnden i Mölndals kommun (nämnden) förelade den 20 november 2013, § 116, OK att senast tre månader från beslutet vunnit laga kraft på fastigheten X, lott 27, utföra följande:

Riva den del av källaren som inte är överbyggd av kolonistuga sammanbyggd med drivhus. Marken ska återställas till ursprungliga nivåer och skick före källaren uppfördes. Ritning bilaga A bifogas som redovisar vilka väggar och tak som ska rivas. Om föreläggandet inte följs förpliktas OK att utge vite om 200 000 kr.

Sedan nämndens föreläggande överklagats av OK fastställdes det slutlig-en av mark- och miljödomstolen genom dom den 6 februari 2015 i mål P 4127-14. Domen vann laga kraft den 27 februari 2015.

YRKANDEN M.M.

Nämnden har nu yrkat att OK ska förpliktas att betala ett belopp om 200 000 kr. Till stöd för yrkandet har nämnden anfört bl.a. följande.

Föreläggandet har inte följts. Byggnaden har fortfarande samma ägare. Det finns inga kända hinder för fastighetsägaren att följa föreläggandet.

Nämnden har bifogat bevisning i form av nämndens protokoll av den 20 november 2013, lagakraftbevis, tjänsteanteckning från den 18 september 2015 som avser att visa att föreläggandet inte har följts samt protokoll av den 22 september 2015 som avser visa att det finns ett beslut att begära utdömande av vite.

OK har påbörjat rivning av källaren men har inte följt föreläggandet som innebär att källaren ska rivas och marken återställas. Det är lätt att återställa demon-terat dörrparti. Nämnden anser inte att de vidtagna åtgärderna är skäl att jämka vitet. Bygglovsansökan för stödmur (inte ett förråd) kom in efter att föreläggandet vunnit laga kraft och är därför inget hinder för att döma ut vitet. Vitets storlek är satt med bl.a. hänsyn till kostnaden att riva och den vinst ägaren kan göra genom att behålla källaren. Nämnden bedömer att stugans värde har ökat genom det extra utrymme som källaren utgör.

Källaren har inte funnits sedan 2003 och preskription har därför inte inträtt. Praxis anger att åtgärden, för att anses ha vidtagits, ska vara utförd på ett sådant sätt att det finns förutsättningar att bedöma den slutliga utformningen av byggnationerna och därmed avvikelserna (Kammarrättens i Sundsvall dom den 23 mars 2011 i mål 430-10). I oktober 2004 mättes fasadhöjden och då var marken utgrävd men källaren hade inte uppförts. I juni 2005 besökte länsstyrelsen platsen och konstaterade att marken vid ena sidan grävts ut för att bereda plats för ett garage/förråd, men att byggnadsföretaget inte var avslutat. Grannen på lott 26 har lämnat in ett intyg som visar att källartaken på lott 26 och 27 byggdes i juni 2005. Arbetet hade alltså under hösten 2004 inte kommit så långt att det framgick att det var en lovpliktig källare, än mindre kunde den slutliga utformningen bedömas. Beslutet om föreläggande togs i november 2013, alltså mindre än tio år efter att källaren färdigställdes. Den gränsmur OK hänvisar till är den källarvägg som han delar med lott 26. Ägaren till lott 26 har förelagts att riva sin källare, vilket skulle ha gjorts senast i september 2015. Det finns därför inget som hindrar att källarväggen rivs. Om det funnits hinder att riva den aktuella källarväggen hade OK kunnat riva resten av källaren och återställa marken. Rivningsföreläggandet överklagades och mark- och miljödomstolen avtog överklagandet i mål nr P 4127-14. OK har inte visat att delar av källaren var byggda mer än tio år innan föreläggandet meddelades.

OK har bestritt yrkandet och har anfört i huvudsak följande.

Han har påbörjat rivning av förrådet (av nämnden kallat källare) vilket han har meddelat en handläggare. Dörrpartiet i framkant och växthuset är borttaget. Materialet är kört till återvinningen. Han väntar på beslut om bygglov och det är orimligt att begära total rivning innan bygglovet är behandlat. Vitet är tilltaget i överkant. Omgående efter dom i länsrätten 2005 har han åtgärdat andra ”felaktigheter” och begärt råd före och besiktning efter. Ingen har hört av sig. Förrådet har funnits sedan mitten av 2003, varför togs det inte upp då utan över tio år senare? Kan nämnden efter dom hitta fler ”felaktigheter” och göra nya ärenden, kanske i oändlighet?

Den mur som nämnden vill att han ska riva är en gränsmur där en granne anser sig äga halva. Hur ska han kunna riva en mur som grannens förrådstak vilar på? Det finns fler hus i området som har felaktigheter. Han bestrider bestämt att vite döms ut innan bygglovsansökan är behandlad och detaljplanen är färdig. Han kan inte se att det är någon större extra tillgång att ha ett förråd som andra hus i området har, snarare åt andra hållet då det är självklart att alla hus i Sverige har någon form av förråd. Murar har funnits sedan 2003 och taket över murarna sattes enligt intyg upp i juni 2005 då stadsbyggnadskontoret klagade över fasadhöjder som länsrätten sedan inte tog upp.

Han vill att domstolen i sin dom ska skriva att stadsbyggnadskontoret ska ge honom tomtkarta till lott 31 så att den tomten kan mätas upp. Ägaren till lott 31 hindrar räddningstjänst och ambulans att nå hans lott.

DOMSKÄL

OK har i sitt yttrande ställt ett antal frågor, som det dock inte ankommer på mark- och miljödomstolen att besvara. Domstolen kan endast pröva frågor som omfattas av ansökan i målet.

Vid en ansökan om utdömmande av vite har domstolen att självmant uppmärksamma brister i föreläggandet och göra en formell och materiell kontroll. Detta gäller även utan att någon part har påpekat att föreläggandet är behäftat med brist.

Ett vite har straffrättslig karaktär och stränga krav måste därför ställas på såväl utformningen av de beslut som ligger till grund för vitets utdömmande som den talan som förs av sökande myndighet. Enligt 2 § första stycket lag (1985:206) om viten ska det av ett vitesföreläggande, som innebär en skyldighet för adressaten att vidta en viss åtgärd, framgå vid vilken tidpunkt eller inom vilken tidsfrist åtgärden ska vidtas. Kravet på klarhet gäller inte bara i fråga om adressat och tidsfrist för uppfyllelse utan också vid bestämmande av vilka åtgärder adressaten ska vidta.

I Regeringsrättens avgörande RÅ 1990 ref. 39 anförs bl.a. att det är en förutsättning att adressaten fått information om vilka krav som ställs på honom och att denna information i första hand ska förmedlas genom själva föreläggandet. Det anförs att det mot bakgrund av vad som förekommit vid tidigare kontakter i och för sig finns ett visst tolkningsutrymme, men att detta torde vara begränsat och att det i praktiken endast torde vara dokumenterade kontakter som tillerkänns betydelse.

Det är i målet ostridigt att källaren inte helt har rivits inom den i vitesföreläggandet utsatta tidsfristen.

Till det aktuella föreläggandet har fogats en ritning som visar vilka väggar som ska rivas. Någon illustration som visar hur marken ska återställas eller beskrivning av vad nämnden anser vara ”ursprunglig nivå” har däremot inte bifogats föreläggandet. OK har i målet anfört att murar uppförts redan 2003 och att taket över murarna uppfördes 2005. Av handlingarna i målet framgår att nämnden i december 2004 förelagt OK att ha undanröjt olovligen utförda åtgärder bl.a. på så sätt att fasadhöjden för kolonistugan inte i någon del överstiger 3 m räknat från markens medelnivå invid byggnaden. Beslutet motiverades i denna del med att marken kring stugan kunde fyllas ut så att fasadhöjden inte överstiger vad som enligt områdesbestämmelserna är tillåtet. Nämndens beslut undanröjdes dock i denna del av länsstyrelsen (beslut den 15 juni 2005, dnr 403-4200-2005), då OK förklarat att markarbeten fortfarande pågick. Länsstyrelsen antecknade i beslutet att det vid besök konstaterats att marken på ena sidan av kolonistugan grävts ut för att bereda plats för ett garage/förråd.

Mark- och miljödomstolen anser att det finns oklarheter kring hur och till vilken nivå som nämnden i det nu aktuella föreläggandet menar att marken ska återställas. Då sådana otydligheter enligt domstolens mening ska tolkas på det för adressaten lindrigaste sättet anser mark- och miljödomstolen att det aktuella vitesföreläggandet inte är så utformat att det för OK stått helt klart för vad han har haft att fullgöra för att undgå vitespåföljd. Vid sådant förhållande saknas förutsättningar att döma ut vitet. Nämndens ansökan ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV426)

Överklagande senast den 28 april 2016.

Susanne Lindblad

I domstolens avgörande har rådmannen Susanne Lindblad beslutat. Föredragande har varit beredningsjuristen Linda Bidestedt.